

Toivo Albert Nenonen 1923 – 2012

Liperiläinen Toivo Nenonen syntyi keskellä kesää, heinäkuun 18 pv 1923, Roukalahdella Mäkelän talon saunassa. Mäkelän talo oli hänen äitinsä Edlan (os. Kinnunen) lapsuudenkoti, jossa he asuivat. Talossa asui muutakin väkeä, oli Edlan nuorempia ja vanhempia sisaria, vanhemmat, ja sukulaisia kävi myös ahkerasti. Olipa talo jonkinlainen kievarikin, se kun sijaitsi lähellä maantietä, niin kulkijoita myös riitti. Edlan puoliso, Toivon isä, oli Suonenjoelta Liperiin leivinuunia muuraamaan tullut Aapeli Nenonen. Heidät oli vihitty 1920.

Nuori perhe asui Mäkelässä osallistuen täysipainoisesti talon töihin ja Aapeli kävi myös paljon kylällä muuraustöissä. Toivo piti paljon äitinsä isästä, Mäkelän ukista Juho Kinnusesta, joka oli seppä. Syksyllä 1927 syntyi pikkusisko Toini Marjatta. Vuonna 1929 Aapeli sai ostettua neljän kilometrin päästä Telmonselän rannalta pientilan, jonne hädintuskin oli tietä perille. Siihen aikaan ihmiset liikkuvat jalkaisin tai vesistöjä pitkin kesäisin veneellä tai talvisin hevosella. Pientilalla oli hehtaari, pari peltoa ja muutama pieni mökkirakennus. Yhdessä rakennuksista oli asunut suutari, jonka takuitten (pakkohuuto)kaupasta Aapeli oli tilan ostanut. Vuoden verran miesporukka kokosi mökeistä uuden mökin uuteen paikkaan lähelle rantaa, ja seuraavana kesänä, 1930, nuori perhe muutti siihen asumaan, Rantavaaran tilalle. Toivo oli seitsemänvuotias, alakoulun aloittanut.

Kylällä oli paljon lapsia ja varsinainen kansakoulu melko pieni, joten ensiluokkalaiset kävivät koulua Mäkelässä, siellä kun oli suuri tupa. Tästä muistona vielä 1960-luvulla oli Mäkelässä navetan takana iso ulkokuusi, jossa oli erikseen puoli tytöille ja pojille, molemmissa monta pientä istuinreikää. Tuohon aikaan oli tapana käsityötunneilla, että ensin valmistettiin työkalut, joilla sitten voitiin tehdä varsinaisia käsitöitä! Toivo oli taitava käsitöissä ja muutenkin kansakoulu meni erinomaisesti, päättäjaisissä sai pienen stipendin.

Nuorukaisena piti olla isän mukana peltotöissä ja apupoikana muurarinhommissa. Sitten 19-vuotiaana tammikuussa 1942 tuli kutsu armeijaan ja puolen vuoden koulutuksen jälkeen, täytettyään 20 vuotta, oli mentävä rintamalle ja osallistuttava jatkosotaan ~~Karjalan kannaksella useissa paikoissa.~~ Marraskuussa 1944 sodan päätyttyä Toivo kotiutettiin. Auhus-Aanisina-suvunalla.

Jossakin vaiheessa sodan päätyttyä Toivo oli vastannut lehden kirjeenvaihtoilmoitukseen, ja niin nuori Hertta Innanen Savonlinnan kupeelta tuli katsomaan Liperin Toivo Nenosta ja osallistui myös talon töihin. Heidät vihittiin Säämingin kirkossa 9.6.1946 ja esikoinen Pentti Juhani syntyi elokuussa 1947. Seuraavaksi syntyi Pekka Antero 1951 ja Mervi Hannele 1957. Toivo perheineen jäi asumaan Rantavaaran tilalle, jatkamaan maanviljelyä, mutta samalla tekemään kaikkea muutakin mitä osasi tai oli halu opetella.

Toivoa ei niinkään kiinnostanut muurarintyöt, vaan sepäntyöt. Rannalle olikin rakennettu pieni paja. Pajassa tehtiin erilaisia takotöitä, niille olikin tarvetta, kun sodan jälkeen oli kaikesta rakennustarvikkeesta pulaa. Hevosia myös kengitettiin paljon. Pelti taipui hyvin miten Toivo halusi. Peltitöistä hänet tunnettiinkin sitten Liperissä. Lukuisat ovat ne peltikatot, jotka hän teki, takosaumoin kaistaleista, piipunpellitykset, ilmastointi-, ym putket, sankot, saavit, altaat, jne. Missä vain peltiä tarvittiin. Kun Toivo osti hitsauskoneen, pelti muuttui raudaksi. 1960-luvulta lähtien hän oli käynyt säännöllisemmin töissä Liperin Osuusmeijerillä laitosmiehenä, rakentaen tai korjaten, mitä tarvitsivat. Matka 12 km kulki aluksi polkupyörällä, sitten mopolla, sää kuin sää. Kun lehmät lähtivät lopullisesti, teki Toivo navetasta väljän työtilan. Eläkepäivinä tuli harrastuksena tehtyä alumiinipellistä suuria kukkia, joita on viety kauemmaksikin. Niin, ne vanhemmat työkalut ovat itsetehtyjä, kun valmiit olivat kalliita, eivätkä niin hyviä käytännössä!

Tekniikka kaikella tavalla kiinnosti häntä. Kaikenlaiset laitteet, niiden toiminta, rakenne, kaikki niihin liittyvä kiinnosti. Hän myös osti alan kirjallisuutta ja tilasi lehtiä. Olisi ollut ilmiömainen insinööri! Vielä 82-vuotiaana osti itselleen kännykän ja oppi sitä käyttämään.

Raskas työ ja pitkä elämä lopulta uuvutti Toivonkin voimat. Nivelrikko runnoi lantiota ja polvea, teki liikkumisen vaikeaksi, vaikka halusikin olla kotimökissään. Rakas verkkokalastuskin kävi mahdottomaksi. Vaimo Herttakin oli huonossa kunnossa. Verisuonisairaudet veivät Toivon pyörätuolipotilaaksi 2011, joten oli edessä Jyrin Hoivakoti Ylämyllä Liperissä. Kesän alussa Hertta pääsi sinne ensin, Toivon ollessa vielä sairaalassa. Keskikesällä he ehtivät olla vähän aikaa siellä yhdessä, mutta sitten sairastui Hertta niin vakavasti loppukesästä, että hän oli siitä lähtien sairaalahoidossa ja menehtyi 30. syyskuuta 86-vuotiaana. Se oli kova isku Toivolle, eikä hän oikein siitä jaksanut toipua. Toivo vieraili kotonaan viimeisen kerran päiväretkellä kesäkuussa 2012, heinäkuussa kunto heikkeni vuodepotilaaksi, saaden kuitenkin olla loppuun saakka Jyrin Hoivakodissa. Toivo meni Hertan luo lokakuun 15 päivä 2012, 89 vuotiaana. Silloin oli tasan vuosi Hertan hautajaisista.

Hautapaikka molemmilla on Toivon ukin ja mummin vieressä, siihen Toivo halusi.

Mervi Turunen

tytär

SELITYKSIÄ henkilöistä:

Mäkelän talon väreä:

isä, ukki Juho Heikki Kinnunen 1862-1933

äiti, mummi Eeva Maria os. Sahlman 1871-1942

lapset: Jallu, Jalmar, Hjalmar s. 1891

Simo 1897

Set, Setti, Seth 1893

Estert 1910

Lyyti, Lydia 1898

Elsa 1905

Edla 1901-1987. Puoliso Aapeli Nenonen 1897-1972

-lapset Toivo ja Toini

Hilda 1899

Aino 1915

Juho Heikki ja Eeva Maria

Toivo Nenonen

